

שנ דברי אורח חיים סימן קעג יציב

א) הגדה דבר זה כבר נפתח בגדולתו, במבוי הרמב ט"ו אמה ואין ששים רבוא בוקעין זה, אי היו רשות הרבים מה"מ. במחבר סי' שמ"ה סעיף ז, אמה רה"ר רחובות והוקים הרבנים ט"ו אמה וכו', וי"א שכל שאין ששים רבוא עוצרים זה בכל יום אינו רה"ר, ובט"ו סק"ו מסיק שהמחמיר יחמיר לעצמו ואין צדו למחות למה שנהגין עכשיו כאוחס הרבים שמקילים, וכן במג"א סק"ו שדעת רוב הפוסקים להקל וכ"פ בשו"ע בכמה דוכתי דלדין לית לן רשוה"ר עיי"ש, ובמחלה"ש דאף שדעת הרבי כהפוסקים להחמיר מ"מ ממה שכח בשו"ע סי' ש"ג ללמד זכות על הנשים היוצאות במכשעים חזינן דהמנהג כמקילין עיי"ש, ובמשנה ברורה ס"ק כ"ג דאין נטו כח למחות צד המקילים וכל בעל נפש יחמיר לעצמו, וצ"ל האריך עוד בזה וכן בסי' שס"ד, וכחכ שדעת רוב הפוסקים להחמיר עיי"ש, וראיתי שכבר העירו עליו שלא ראה דעת הרבה מחברים, והמשנה לדיעות אמה מהם.

בספר העמים למהר"י צחי"ל (שהיה בזמן הר"ף, ומחבר בחוס' ברכות י"ו ע"ב), צה"ל שמופי מנזרות סי' ז"צ כתב, דמדינתו ועיריותו שאין בהם ס' רבוא אין נעשות רה"ר. ובספר ידע לדרך לחד מקמאי, במאמר רביעי כלל ראשון פרק מ"צ כתב, רשוה"ר הוא הרחובות והשוקים רחבים שש עשרה אמה ומפולטין משער לשער וששים רבוא עוצרים בו עכ"ל. ובחוס' ר"ד עירובין דף ג"ט, במהדורת מינה ומליחא, הוכר ג"כ דבעין ששים רבוא עיי"ש. ובשבולי הלקט שם סי' ק"ו, דלדין לית לן רשוה"ר. וצ"ל סי' שמ"ט, דעיריותו שלטו כיון שאין רה"ר שלהן דומה לדגלי מדבר וכו' ללא רשוה"ר גמור הוא והוי ככרמליה גמור וכו' וגם אין צדן דריסת ששים רבוא כדגלי מדבר וכו' עיי"ש. וצ"ל סי' שמ"ט במחלתו, ג"כ כשיטה זו דבעין ששים רבוא. ובפי' ריב"ץ בעירובין דף ו' ע"ב, ר"ה דבקעי זה ס' רבוא עיי"ש. ועיין בהגמ"י פ"ה מהל' עירובין אות ד', בלשון מהר"ם, דבלא שכיחי זה ס' רבוא היו עיר של יחיד עיי"ש. וע"ע בשו"ת בית אפרים סי' כ"ו [דף מ"ג-מ"ד] שהאריך עוד מהרבה ראשונים.

ובתרוומת הדפן ח"צ סי' ג"ה, צתוך דבריו כתב, דלדין לית לן רשוה"ר לאורייתא כל עיקר עיי"ש. והלבוש בסי' שמ"ה סעיף ז, הביא דיעה זו ברי"א דאינה רשוה"ר אלא במספר ס' רבוא, ונא"ו שם דבמקום שיש עוד זד להקל יש לסמוך על סברא אחרונה עיי"ש, וכן בא"ר ס"ק י"ד עיי"ש, ובסי' שמ"ד סעיף ב' נקט הלבוש בפשיטות דר"ה היינו בששים רבוא עוצרין זה עיי"ש, ונראה משום דלדעת כמה פוסקים לא אחי רבים ומבטלי מחיות ורק מדרבנן בעי דלמות ועולות, ועיי"ש צ"ה"ל, ובצירוף זאת סמך להקל על הי"א שהביא בסי' שמ"ה וכמ"ש הא"ו שם ודו"ק.

מהקרקע או מראש העמוד, וכן בכל דבר הסחות מג' טפחים צ"ה. לכאורה חילא בזה דשם צבורה נכפאה על פיה, עיי"ש בחוס' ד"ה כפאה, וברש"א שם ד"ה כפאה בקושו ומסתברא וכו' א"כ כאלו נתמלל כל האויר עפר והוא כארעא סמיכתא, ואילו היה אותו אויר קרקע מחלקט ועולה עד החפץ מאותו מקום אמה מודד י' טפחים לאויר ר"ה, אבל שנראה כאלו נשמרצו שולי הכלי או הגט והגיע לארץ ונחשבו כלי כאלו אגדו למעלה מי' צ"ה הא לא אמרין לעולם עיי"ש, והביאו גם בשם של מי עיי"ש. וא"כ לדידה משחינן מאותו מקום הגבוה, אבל לרש"י וחוס' שם י"ל דס"ל דמשחינן מהקרקע השוה ודו"ק. אך י"ל דלגבי דין דמכחפין שאני, שרק פועל שאינו עושה רשות לעצמו, ומשחינן מארעא דאינו רה"ר לעצמו.

אמנם להרא"ש שמה סי' ט"ו, דלאו דוקא ט' מנומנמות אלא דעד י' טפחים הוא רה"ר דחוי לכתף, ולא יומר דנשתנה לרשות אחרת עיי"ש, א"כ כשזרק ונח על גביו, היו בכל גוונא החפץ במקום פטור, ועיין בראש יוסף שם צ"ה והוי יודע דמשמעות, דלהרא"ש דעשרה בכלל נמי רה"ר הוה, א"כ צריחא וצדף ו' ע"א) גדר גבוה י' וכתב ד' רה"י להרא"ש ע"כ צ"ל דמכחפין עיי"ש. ואפשר דהחולקין דס"ל דרק ט' ולא י', משום דס"ל דני' הוי החפץ במקום פטור דמארעא משחינן, ולהרא"ש משוי מכחפין ר"ה בפ"ע ומהעמוד משחינן.

אך י"ל דלהרא"ש על ר"ה דעמוד ליכא כלל הדין דעולה עד י', כיון דמכחפין מהני על י' ודו"ק. ואולי יהיה חילא בהטעם דר"ה עולה עד י', דלקריח ספר בפ"ד משנה דלאויר ר"ה עד י' בלבד כיון דאי בעי לעשות רה"י גובה עשרה פוך רה"ר מצי עבדי, הי"ל רה"ר אין אוירו חופס יומר מעשרה עיי"ש, אולי בעמוד לא שייך זה, וכיון שכבר נמלטה מי' מארעא שוב עולה עד לקרקע ודו"ק, אך בלבוש אור"ח סי' שמ"ה סעיף י"ב דההלמ"ס הוא עיי"ש, ולפי"ו אין להלק, וס' להאריך בזה הרבה וכיון שנחארכו הדברים קצרכי כבר.

סימן קעג

תיקון עירוב בעיריות הגדולות

כ"ה, ויניאן סיני, כ"א מבת השמ"א

נשאלתי ע"ד עיריות הגדולות, אי שפיר דמי לתקן בזה עיריות של לורת הפתח, האם אין להם דין רשות הרבים מן התורה.

יציב

אורח חיים סימן קעג

דברי

שוב

הלל מקאלאמי שפסל את החופה ע"ש, ומכל שכן לגבי שבת שיש להדר בחומרות על זה. ובגגון דא לעני"ד ברור דלא שייך מ"ש אלא"ו דבריי חיים ח"א או"ח סי' ז' להחיר שטר מכירה כדי שלא יבאו לידי חילול שבת, דכאן כיון שאנו סומכים על הפוסקים דלדין לית לן רשוה"ר גמורה, הרי לא יבאנו אלא בחילול שבת דרבנן, ופשיטא שבשביל זה לא נכניס ענמנו להחיר בקולות דחוקות.

ובכ"ז אופן המחמיר לענמו, מחמת שחושש לערות הני רבנותא, או שחושש לסמוך על המסדרים, בודאי שקדוש יאמר לו ולא שייך בזה משום חשש דאינו מודה בעירוב, כיון שחושש שאינו בהלכה. וגם משום יורה"ד לא שייך, דלא ניכר בו שאינו רוצה לטלטל, והוי כהך דברכות דף י"ז ע"ב הרואה אומר מלאכה היא דליח ליה וכו' עיי"ש, ובסי' חקני"ד סעיף כ"ב ובמג"א שם, ולכן בני"ד אין ציינו למחות ולגעור לא ציד המקילים ולא ציד המחמירים, כי יש להם על מי שיטמוכו.

ה) ואו"ח במה הדברים אמורים, כשכל בני העיר דעתם נוחה בחיקון העירוב ומעריבים החלרות יחד, אבל כשכמה מאנשי העיר מתנגדים ומוחים בעשיית העירוב, הרי אינם תקנים ומעריבים את רשותם, ואסור להוציא ולטלטל שם כדין חצר שאינה מעורבת, ומבואר בסו"ט ס"ז דאם אינו רגיל לערב עמהם אינם יכולים ליטול ממנו בע"כ אבל כופין אותו בני"ד לערב עמהם וכו' עיי"ש, ובני"ד הרי יש רבנים ומ"ח שמתנגדים וממנקים ואח' בטעמים ע"פ הלכה, ופשיטא שאין ציד כ"ד לכופם, ועי"פ כל זמן שלא כפו אותם ולא הסכימו לערב לא מהני מדי.

ו) ובה ששכרו הרשויות מאת הקאמיסינער, ומדמים זאת להמבואר בסי' שז"א סעיף א' דשר שיש לו רשות להוסיב אנשו וכלי מלחמתו בבתי בני העיר בשעת מלחמה שלא מדעתם יכול להשכיר כל הצרות העכו"ם עיי"ש, והנה באמת נחקשתי בעיקר הדבר למה צריך לערב כלל בכה"ג, דכיון שאחד שכר כל הרשויות מהשר הרי כולם רשות אחד הם, ומלאמי שכבר נשאל על זה בשו"ת מהר"ם שיק סי' קע"ט עיי"ש מ"ש בזה, וכעין זה בשו"ת הריב"ש סי' תכ"ז ומה שקניחם רשות מן האדון אינו מועיל וכו' עיי"ש, ואכמ"ל בזה.

ועב"פ בני"ד שלא שכרו ממושל העיר רק משכירו ולקייטו, ואף במושל העיר ענמו הרי אין הנמים קנינות לו, ולכל היוצר צידו רק לסלק את המושבים ולפנות הבתים לצרכי העיר ובשעת מלחמה וכנ"ל מסי' שז"א, ומקורו בני"ד משו"ת הריב"ש ה"ל, שיש ללמד זכות ממ"ש הרשב"א שאם היה למשכיר שום תפיסת יד בחותן הבתים, כגון שהיו לו כלים או שיש לו רשות להיחם שם אפילו לא הניחן, שוכרין אפילו מהמשכיר, אע"פ שאין לו כח מן

יאל ודויללא העם מהצ"א. והך דויללא העם מהצ"א לנדבת המשכן מיירי, ועיין ריטב"א קידושין דף ל"ו [בד"ה ואיכא דק"ל] שהנשים לא נטווו בצרומת המשכן, ודלא כהרמב"ם פ"א מצית הבחירה הלכה י"ב. ובפרש"י שמות ל"א י"ח במ"ש המגיה שם מהוהר פרשת ויקהל דף קנ"ה ע"א, שבליוי נאמר תחת כל איש גם מהע"ר, ולבנת הכי אמר קוב"ה קחו מאתם מספרא לישראל בלחודיהו עיי"ש, ואפשר דרש"י ס"ל מדבר אל בני ישראל למעט ערב רב גם בשעת ליזו, וכנכחבות דף מ"ד ובכמ"ק ישראל ולא גרים ודו"ק. וא"ש בזה דמויללא העם מהצ"א ילפינן רק ס"ר, ואין נשים וע"ר בכלל ודו"ק. ומבואר מאוד מ"ש בשל אברהם הנ"ל דס"ר בעינן מישראל ולא מעכו"ם ודו"ק.

ויש לומר דהרמב"ם לשיטתו דס"ל דנשים ג"כ בצרומת המשכן, וא"כ קשה דאם בעינן דומיא דגבלי מדבר יש להצריך יותר מס"ר דהא גם נשים היו שם, ולזה ס"ל דלא בני ס"ר. וי"ל ג"כ במ"ש המוס' דהוצאה הוי מלאכה גרועה, דהיינו משום דחינן דדוקא בם' רבוא, ויש להאריך בזה הרבה מאוד ולתקן כמה קושיות בסוגיות הש"ס ואכ"מ.

ו) וב"ז זה לפלפולא, אבל להלכה כיון שהדבר צמחוקא היא שניה, בכה"ג אין לדין אלא מה שעיינו רואות משנות דור, ופוק חזי מאי עמא דבר שכבר נהגו בכל חפונות ישראל לתקן עירובין בכל עירום הגדולות נלי שום פקפוק, וכאשר כתבו ג"כ הפוסקים הנ"ל, וכבר הארכתי בתשובה שם [לעיל בסיומן הקודם] לגרף עוד לקולא צומיניו כיון שיש אור אדום שמדד החוק וגם מחמת טועת הכלי רכב אינו יכול לעבור אז, דהוי כהך דהעמדת שראנקי"ן שהקיל הגה"ק מנוטשאטש הנ"ל, ועיין בשו"ת אבני מר סי' רס"ז אות ה' דאם מחמת החוק אסור לעבור צלילה לאו רשוה"ר הוא עיי"ש, וגם הראו לי מהגאון בעל חו"א ז"ל שצידד בזה דכיון שיש הרבה בתים בניימ מכל זד בכל רחוב חשוב עומד מרובה על הפרוץ, וכעין זה צידד בערוך השולחן הנ"ל, וא"כ בודאי שפיר דמי לתקן עירוב דתם וכדן, וראוי ונכון לתקן עירובין לתקנת הרבים וכנהוג מקדמת דנא.

אמנם צריך זהירות רבה בזה שיהיה העירוב עשויה להלכחו, ועמוד חמת פיקוחם של רבנים מוצהקים שישיגו חמיד על כך, ולא לסמוך על קולות שונות, ובגון על חומי הטלפון והטלגרף שכבר האריכו בזה גדולי הדור שלפנינו ולא רצו לסמוך על זה, ויעיין באזהרות מהגה"ק מנוטשאטש שנדפסו בראש ספר שו"ת נטע שעשועים, באות ב', שהחיר גם לענין חופה שלא יהיה החיבור מן הזד כמו בכו"פ לגבי שבת, ורמז לה נמי בעור מקודש באהע"ז סי' נ"ה, ועיין בספר שמלה לצבי בשולחן העור סי' ז' ס"ג סק"ד שהצ"א שהאריכו בזה ומהגה"ז מה"ר

דברי

אורח חיים סימן קעג

יציב

שנא

ובשו"ע הרב סי' שמ"ה סעיף י"א, הביא הך ו"א, וסיים עלה, וע"פ דברייהם נחפשו המנהג במדינת אלו להקל ולומר שאין לנו עכשיו רשות"ד גמורה, ואין למהות צידים שיש להם על מי שיסמכו שכן דעה גדולי הראשונים, וטעמם וימוקם עמם בגמרא וכו', ובסי' סק"ד סעיף ד' כתב וכבר נמצא וכו' עיי"ש. ועיין בגדליה סעיף ס"ג, שכתב לחדש דאף דיעה ראשונה מודה בכה"ג דיש עכ"פ מחיוב דלא אמרינן אחי רבים ומנעלי להו אלא צריכים דסי' רבוא עיי"ש. וראיתי בלמה נדק עירובין פ"ה מ"ו שכתב ג"כ כגרא זו, דכיון דמה שצריך לדמות נעולות היא רק מדרבנן סמכינן צדדנן ע"ד הפוסקים האומרים דה"ר צעין ס"ר בוקעין זה ועכשיו ליכא רשות"ר, ומ"מ סיים דירא שמים יחמיר לענמו עיי"ש.

הני רבואה עיי"ש. וכבר האריכו ופלטנו צוה הגאון בעל משכנות יעקב עם הגרא"ו מרגליות, הלא הם כחוצים בטפריהם בארובה [שו"ת משכנות יעקב סי' ק"כ-קכ"ב, ושו"ת בית אפרים סי' כ"ו].

ב) ועכ"פ הדבר תלוי בצאלי רבואה, וכבר הרמב"ן בעירובין דף נ"ט כתב שהדבר תלוי בצלילות גדולות, ומי יצוא אחר המלך מלכי רבנן להכניס ראשו בין ההרים הרמים ראשונים כמלאכים וכריע ציניהם, ומ"מ אמרתי לכוזא בפלפולא בעלמא ציישוב שיטת רש"י, חמה שהקשו עליו דלמה לא הוזכר בגמרא תנאי זה דסי'ר בוקעין.

והנה נתי' הר"ן שבת דף ו' ע"ב, כתב בשם הרא"ה, ללאו דנעינן ששים רבוא אלא שיש כאן דרך לששים רבוא, כלומר שהיו רגילין לילך עם אנשים רבים חידר כששים רבוא וכו' עכ"ל, ונראה ביאורו דסי'ל אלא במספר מדוקדק נקטו ששים רבוא, אלא שכוונתו לנקוט שיעור מוגזם של קהל גדול ביותר, וכך דגדגים כ"ד ע"ב אס לא ראיתי בדרך הזה כעולי מנרים וכו' עיי"ש. דאין כגרא כלל לומר שיצטרפו העדים בחיובי מיתת כ"ד ונחייב חטאה לדעת ולספור אס בלוחו יוס וכלל יוס עוצרים שם ששים רבוא במספר, אלא דכל שהמקום ידוע שצוברים דרך שם אנשים רבים מאוד בכל יום חשוב רשות"ר, וכונתם רק לפרש דהך רשות"ר שדיברו בו סכמים לענין שבת אין הכוונה צריכים דשלישה או עשרה וכוונתם בכה"ר וכדו', אלא דנעינן שיעור מוגזם מאוד של עם גדול ור, והיינו רשות הרבים שאמרו חז"ל.

ובשערי השוכה שם בסי' שמ"ה, צ"ן לשו"ת מהריט"ן ח"ב סי' רנ"א, שנשאל ע"ד העירוב צעיה"ק לפח"ו, וקיים דכמה גדולים באומי עולם היו בלרננו ולא פקפק שום אדם מעולם ועל זה נאמר לא חסיג בגול עולים עיי"ש, והכי הנהג בכל שאר עירי הקודש באר"ק מקדמת דנא. ובערוך השולחן האריך ג"כ למנא הימר כזה, וכתב דמה מועיל האריכות לאסור אחרי שהעירובין נחפשו צרוז עירי ישראל הרבה מלוח שמים מקודם ורק על סמך הימר זה וכאילו צמ קול יא הלכה כשיטה זו, ואס בלנו לעכב לא לנד שלא יציימו אלא נראה כמשמגעים שדבר זה נחפשו בכל ישראל ובפוסקים דהאידנא אין לנו רשות"ר רק בערים ספורות והגדולות בעולם וכו', ועיי"ש במ"ש באורך דכיון שאין אללנו מבואות אלא רחובות מפולשים ובכל עיר הרבה רחובות, ואלו יולאים מחוץ לעיר דרך רחוב זה ואלו דרך רחוב אחר, ואין כאן סרטיא שכולם מוכרחים ללאת משם, ונמנא דאין כאן רה"ר וכו' עיי"ש.

ד"פ"ד אין זה תנאי נוסף בדיון רשות"ר, אלא שגילו לנו הבה"ג ודעמיה מהי רשות הרבים, ולא הוצרך הש"ס לפרשו ודו"ק היעב. ולפי הנהגה זאת יתבאר היעב דברי הרבה ראשונים, יש לנרף גם דבריהם למספר השיטות העומדים בשיטה כה"ג ורש"י דו"ק ותשכח.

וייש לציין לשון קדשו של אלו, בשו"ת דברי חיים ח"ב אור"ח סו"ס ל"ג, בענין טלטול המורה שעות שכתב, והיונא צו ברה"ר במקום שיש גם השמא רה"ר גדלי חייב מטאה עכלה"ק, ונראה מלשון קדשו דסתם עיריות גדולות אין רה"ר רק יש מקומות שיש שם דו"ק, ובאשל אברהם להנה"ק מבוסשאטש חיפש כמה קולות דלא חשיב ששים רבוא בוקעין כזה, כגון ע"י העמדה שראנקי"ן שמחוייבים לעטור, וגם בששים רבוא עכו"ם עיי"ש, והארכתי מזה במשונה אחרת [עיין לעיל בסימן הקודם].

והראשונים שהקשו על שיטת רש"י, נראה דסי'ל דרה"ר נקרא בכל אופן, ויעיין בגור אריה שבת דף ו' בשם הרשב"א (וברשב"א שלפנינו לא מלאמי), צהא דלא חשיב קרפף שלא הוקף לכירה כהדי ארבע רשויות, משום דהוי רשות היחיד אלא שמחוסרת דירין עשה"ט, וה"נ ס"ל צוה דהוי רשות"ר אלא דסמך תנאי דסי'ר בוקעין, ואס איתא הו"ל לש"ס למימי כהדיא דנעינן גם הך תנאי דו"ק.

ולעומתם דעת הרבה מגדולי הראשונים והפוסקים, דהוי רשות"ר לאורייתא גם צלי ס' רבוא בוקעין כה, כאשר קנאם בכה"ל שמה, וכן נראה ממשמעות עוד כמה ראשונים, ובד"מ הארוך סי' שמ"ה אות ב' הביא ג"כ דיעות האוסרים, ואף שנמפה לא הגיה על דברי השו"ע שכתב כמ"ק להקל לדין דלית לן רשות"ר וכנ"ל מהמנ"א, ובספר אמרי דוד (שהסכימו עליו גדולי דורו ובתוכם זקה"ק מלאס ז"ע), כתב ג"כ דקשה להקל נגד

א) ובגוף הדבר דנעינן ס' רבוא, וגם כמה שהקשו דהא היו במדבר יוחר מזה בלירוף אנשי הערב רב וגשים וטף, היה כ"ל צוה ציישוב דברי החוס' ריש שבת [נד"ה פשט], שהקשו למה צריך חרי קרלי כהולאה וגם דהוו במשכן עיי"ש, וי"ל דלמי לאורוי דנעינן דומיא דרשות"ר שהיה אז במשכן דייקא, שבוה מיירי קרלי דאל

דבריו

אורח חיים סימן קעג

יצ"ב

שגג

הדין לתקום, לפי שאינו גרוע משכירו ולקטנו עיי"ש, ומצואר מדבריהם דשכירות משר העיר כגון זה מהני מטעם שכירו ולקטנו.

לגבי ישראלים שאינם מורים, שרק לגבי עכו"ם שאינו אוסר מן הדין הקיל הריב"ש, והוא כחז עליו שגם ישראל שאינו מודה עשוהו כעכו"ם לקולא שאינו אוסר ורק משום שמה ילמוד ממעשיו עיי"ש שהאר"י בראייתו.

ובעירובין דף ע' ע"ב בחוס' [סוד"ה יורש] וברא"ש שם דשכירו ולקטנו דלמא לא מהני אלא בעכו"ם, ועיין בהגהות הרעק"א דף פ' ע"א שהביא ראייה גדולה לפשוטו ספיקת החוס' דלא מהני שכירו ולקטנו בישראל עיי"ש, וכן מצואר ברשב"א דף ס"ד ע"א דהך דשכירו ולקטנו קולא שהקילו ח"ל דוקא בעכו"ם כיון דאינו אוסר אלא משום גזירה, ומפ"י הראב"ד עיי"ש, ומדברי הרמב"ם שם נראה דגם בישראל עיי"ש, ובמאירי דף ע' ע"ב בשם י"מ שלא נאמרו הדברים אלא בעכו"ם עיי"ש. ובשו"ע סי' שפ"ב סעיף י"א דמהני שכירו ולקטנו מעכו"ם, וכפי סעיף ג' שני דיעות אס בישראל מהני שכירות כלל עיי"ש, אבל משכירו ולקטנו לא הזכיר. והפוסקים דנו בשכירה משר העיר לענין אינו מודה בעירוב, ועיין בשבות יעקב ח"ג סי' כ"ט, ובשו"ת גנת ורדים אור"ח כלל ב' סי' כ"ב בחו"ד דבריו כתב, דיפה כח השכירות מן הגובר לענין הכדוקים שאינם מורים בעירוב עיי"ש, ובשאל ומשיב מהדור"ת ח"ב סי' ס"ב ג"כ האריך בזה ובענין זכותו של האדון עיי"ש.

והדלום ראיתי בשו"ת ובחרת בחיים להגר"ש קלוגר בסי' קכ"ו, שדחה מ"ש השואל דלא קמכו ע"ו רק בדירת נכרי, וכחז דהא ודאי הך דינא דכל שיש לו יד בחפיסת הבית נחשב כשימוף דינא הוא בכל העניינים ואינו קולא, ועיין במג"א סי' שפ"ב סק"ג מ"ש דלא מהני להוי יחיד במקום עכו"ם דלא עדיף מאילנו ערבו, משמע הא לאו הכי הוי מהני חפיסת יד ואף דהחם הוי בשני ישראלים, וא"כ בזה נמי כיון דיש לשרי העיר חפיסת יד להעמיד שם חיל וכו' עיי"ש.

ובאמת חמוה מאוד ענין שכירת וקניית הרשות ממנו, כיון שאין לו שום זכות עכשיו צדיחו של זה רק על שעה מלחמה, ולא להשכיר את דירתו, וגם הזכות האמת של שעה מלחמה אינו מקנה להם, וא"כ אחי זכות וקנין יש להם צדיחו של העכו"ם, וע"כ שהם אמרו והם אמרו דכיון דעכו"ם אינו אוסר אלא משום גזירה דשמא ילמוד ממעשיו, (והאחרונים האריכו בזה שבמה"ו בלאו הכי דרים בין העכו"ם בעיר שדרים זה עכו"ם מה הועילו בחקנאם, ונראה דמ"מ חקנו זאת למען ישללו לדעת ולא ישחכו הדבר שאין דעת חכמים נוטה בדירת ישראל עם עכו"ם והבן), לזה הקילו בו דמהני גם משכירו ולקטנו, והוסיפו הפוסקים לגבי אינו מודה בעירוב שג"כ דינו בזה כעכו"ם, שלא רצו חז"ל שחוטא אחד יאבד טובה הרבה שאיש בליעל הלו יאסר למכשול ולפוקה לכל בני העיר, ונחמו דינו כעכו"ם דאינו אוסר אלא משום שמה ילמוד ממעשיו ומהני ג"כ ע"י שכירו ולקטנו ודו"ק.

והגדה במג"א שם דבריו סובבים על מ"ש הרמ"א, ישראל שהשאל או השכיר בית לחניו (במקום שדרים עכו"ם) אע"פ שיש לו חפיסת צבית לא מהני ונריחם לשכור מעכו"ם, וביאר המג"א דכוונתו למהוי יחיד במקום עכו"ם, וכן כחז ה"ו לענין שיהא נחשב ב' ישראלים צבית אחד ולא יאסר העכו"ם עליהם, והיינו שבאחד לא גזרו דלא שכיח משום שפירות דמים, ובפרמ"ג במשנאות הביא מק"י ש"ע סעיף ב' עיי"ש, ושם מצואר דרק גבי עכו"ם מהני הא דיש לו חפיסת יד יעו"ש. ואולי ס"ל להגר"ש קלוגר, שגם שרי העיר מחמת דינא דמלכותא חשיבי בעה"ב, וכפי שביאר הר"ן בשם החוס' בנדרים דף כ"ח מפני שהאר"י שלו וכו' עיי"ש, ולפ"ו ל"ע אס שייך הך גדר גם בשמים שבמנינו ודו"ק.

והבו דלא לסיף עלה להקל גם בישראל שרשותו אוסר מדינא, ואף להפוסקים שהקילו בשכירות מישראל רק מישראל עמנו ולא משכירו ולקטנו ודו"ק. ושמחתי מאוד שמנאחי בשו"ת דברי מלכאל ח"ג סי' י"ח, שדן נמ"ש בשו"ת משיב דבר סי' כ"ו, דלא מהני השכרת רשות

אך בעיקר דבריו לא הביטומי, דמה ראייה דהוי כשימוף מדינא, דהחם כיון שכל עיקר הגזירה משום שלא ידור אללו נכה"ג לא גזרו דלא שפחה, ועיין בפרמ"ג בא"ח, ובביאור הגר"א דימה זאת לבי אחים וכו' עיי"ש, ובספר דמשק אליעזר על ביאור הגר"א, ועיין בערוך השולחן סעיף כ"א דמיי"ר שהמשכיר דר שם צבית ומשו"ה אוסר עיי"ש, ולא מטעם שימוף נגעו בזה, ואין שום סברא לומר שמחמת חפיסת יד בעלמא יאסר לו תורה שימוף מדינא, אלא דקולא היא שהקילו, וכיון שלא מצונו קולא זו אלא בעכו"ם או באינו מודה בעירוב אנו אין לנו להקל בישראל, המודה בעירוב, ואף דקיי"ל להקל בעירובין מ"מ אין לנו לגבז קולות ע"ג קולות, ולכן כיון שיש מאנשי העיר שמוחין בעשיית העירוב ל"מ לזה שכירות רשות מהאדון כוללני"ד ברור.

